

REDACTIA

Arad, Deák Ferencz-n nr 20

ABONAMENTUL

Centru Austro-Ungaria:
pe un an 20 cor. pe 1/2
10 cor.; pe 1/4 de an
5 cor.; pe 1 luna 2 cor.
Vrîl de Dumbrăcă pe an
— 4 corone. —
Pentru România și
trăbuzate pe an:
10 franci.

Manuscrisurile se folosesc

TRIBUNA POPORULUI

ADMINISTRAȚIA:
Arad, Deák Ferencz-n. n 20

INSERȚIUNILE:

de un șir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 ba.
de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele cât și
inscripțiile sunt a se plăti
înainte în Arad.

Scrisorile nefracate nu se
primesc.

Anul V.

Număr de Duminică

43

Puncte noue de orientare

de

Eugen Brote.

Schimbările mari, prin care a trebuit să treacă monarchia habsburgică după catastrofa dela 1866, ne-au găsit pe noi Români oare-cum nepregătiți. Eram tocmai cuprînși de lucrări întinse pentru întărirea pozițiunii noastre naționale, când liată odată clădirea ridicată a primit o lovitură, care a sguduit-o din temelii și a răsturnat-o. Andreiu Șaguna, bărbatul de stat luminat și prevăzător, stăruia pentru o politică de acomodare. Alți fruntași români, cu deosebire George Barițiu, dominați de bună seamă de convingerea, că hegemonia maghiară, creată în pripă, va fi numai trecătoare, a propagat cu mult zel politica de pasivitate. Era mai aproape de sentimentul poporului român înverșunată opoziția intransigentă contra Maghiarilor, decât lupta parlamentară la Pesta. Principiul pasivității s'a proclamat mai întâiu numai pentru Transilvania, apoi pentru o parte a Ungariei și în urmă pentru toți Români din țările, cari aparțin Coroanei Sfintului Ștefan.

Nici în actele Conferențelor noastre naționale, nici în discursuri ocazionale, nici altunde-va, întemeietorii și propagatorii politicii de pasivitate n'au precizat scopul și ținta ei finală. Asprimea opozițiunii, ce rezultă din această politică, au simțit-o și înțeles-o toți Români și atât, precum se vede, a fost destul, pentru a fi așteptată în toate părțile.

Politica practică însă nu poate avea ca scop numai opozițiunea. George Barițiu și al săi trebuiau, ei cel puțin, să se gândescă la mai mult decât singur numai la opoziție, când îndemnau pe Români să nu intre în parlamentul ungar. Dacă nu vor fi socotit poate deadreptul cu o răsturnare a sistemului dualistic — care era pe atunci destul de debil — sigur că au contat la o împedecare în ocârmuirea statului sau vor fi sperat a putea forța mâna guvernului ca să li se dea Românilor ceea-ce li-se cuvenea.

Astăzi putem vedea mai clar în trecut decât au putut vedea predecesorii nostri în viitor, și ori cât de mândri am fi de succesele politice dobândite în cele trei decenii din urmă, trebuie să recunoaștem, că politica de pasivitate n'a reușit să atingă nici unul din scopurile presupuse, dorite și așteptate. Dacă astăzi nu mai poate fi vorba despre o răsturnare a sistemului dualistic, dacă pasivitatea noastră n'a împedecat ocârmuirea statului, nici n'a putut forța mâna guvernului, cum s'ar putea preciza astăzi după trei-zeci de ani dela inaugurarea ei, scopul și ținta politicii de pasivitate?

Răspunsul devine și mai dificil în raport cu evenimentele petrecute dela 1892 încoași. Politica de pasivitate, continuată și după Memorandul adresat Regelui constituțional al Ungariei, primește un ambur nou și ieia o direcție, care nu putea fi în intenția întemeietorilor acestei politici. Scopul Memorandului din 1892 era mai ales ca să convingem pe Majestatea Sa despre necesitatea și lealitatea politicii noastre

de pasivitate. Majestatea Sa, precum se știe, n'a primit deputațiunea însărcinată cu prezentarea Memorandului. Este cert, că guvernul unguresc a împedecat această primire, dar tot atât de cert e, că din forma, la care a fost supus mai în urmă Memorandul, depus în cabinetul Majestații Sale, se pot face tot felul de deducțiuni, numai una singură nu: că Majestatea Sa ar agreea politica de pasivitate a Românilor.

Continuând deci cu politica de pasivitate ne espunem primejdii a ajunge în opoziție și cu Coroana, a da politicii noastre o notă radicală, a veni în contradicție cu principiile conducătoare ale politicii noastre tradiționale, a perde singurul razim și scut ce avem și a ne înstrăina totodată și simpatiile altor factori puternici din afară de hotarele patriei noastre. N'avem noi Români nici pozițiunea, nici forțele necesare pentru a reuși cu o politică atât de îndrăznească, dar avem destulă minte sănătoasă pentruca să ne ferim a cădea în asemeni mari primejdii.

Dovadă că posedem această minte sănătoasă este curentul ce s'a creat dela 1894 încoași printre fruntașii români pentru părăsirea politicii de pasivitate și participarea unui număr considerabil de alegători români la alegerile generale pentru parlament, cari s'au săvârșit mai zilele trecute. Nimeni dintre fruntași n'a îndemnat pe acești alegători să meargă la urnă. Din contră, un apel, publicat la Sibiu și concepiat cu mult avânt, sfătuiește pe Români să nu iee parte la alegeri. Simțământul poporului este astăzi însă altul ca la 1881 și la 1892. Numărul acelor, cari nu înțeleg rostul politicii de pasivitate, devine tot mai mare și tendința a o părăsi crește pe zi ce merge.

Dacă curentul pentru abandonarea politicii de pasivitate n'a putut izbui până astăzi, vina principală este a Maghiarilor. Sumeți și îmbătați de fumuri șoviniste, Maghiarii numai foarte cu anevoie vor putea reveni la o politică sobră, cuminte, chibzuită și prevăzătoare. Ei nu ved decât norocul, care li-a însoțit în acești trei-zeci de ani și pozițiunea frumoasă care o au astăzi în monarchia habsburgică. De Români, cari îi supără prin masa lor mare și compactă, sunt buni bucuroși nici se audă. Guvernul nu se ocupă de Români decât atunci când poate să lovească în ei cu puterea statului pentru a secera aplausele șovinistilor. Firește, o atitudine a Maghiarilor apasă și înăbușe curentul pentru părăsirea politicii de pasivitate.

Nici modii, în care se săvârșesc alegerile în Ungaria nu poate îndemna pe nimeni să intre în lupta electorală. Lăsând la o parte nedreptățile legii, se cere ca să primești deprinderi barbare pentru a pute străbate în localul alegerei. Ungaria, precum se știe, mobilizează pe timpul alegerilor mai multe corpuri de armată. Adeseori nu ajung trupele dislocate și ministrul de războiu trimite și din Galiția regimente pentru a ține în frâu sălbăciile dela alegeri. Cu toate aceste, lista morților și a răniților în timpul alegerilor este ca în războaie. De tăciunării, corumperi, mîncări, beuturi și cheltueli nici nu mai vorbim.

Politica de pasivitate are marele avantaj că ține pe alegătorul român la adăpost și nu-l expune la ast-fel de sălbăciți. Înșă mai presus de toate sunt interesele naționale și dacă aceste ne cer să intrăm și noi în acest vârtej sălbatic, nu ne rămâne decât să o facem. E de așteptat, ca firea blândă și chibzuită a Românilor să înriurească în mod binefăcător asupra maghiarului excesiv. Astfel vor dispăre încetul cu încetul deprinderile barbare la alegeri — cel puțin acolo unde Maghiarii trăesc împreună cu Români.

Dar nici ura și disprețul societății șoviniste maghiare, nici atitudinea guvernului nu pot să împedec pe Români a căuta se străbată în parlament. Societatea maghiară și guvernul ar fi datorii din considerațiunii patriotice să ne ușureze pozițiunea. Nesocolința lor nu pot însă determina atitudinea noastră. Înșă vor trăde.

Nu de dragul Maghiarilor părăsim politica de pasivitate, ci o părăsim fiindcă astfel cer interesele națiunii și ale patriei.

Lupta parlamentară ne va aduce nouă Românilor și foloase cu privire la educațiunea politică. Politica de pasivitate, așa precum am practicat-o noi, ne-a izolat politicște cu desevrșire. Nu numai că am perdut ori-ce contact cu popoarele cu care locuim împreună, ci ne-au împedecat peste tot a intra în cercuri politice, și ne-a lipsit de școala politică practică, de care ori-ce popor cu aspirațiuni are nevoie. Foarte des s'a simțit la noi în mod dureros și păgubitor lipsa educațiunii politice. Prin lupta parlamentară vom ave ocaziune a face cunoștința mai de aproape cu arta administrațiunii statului, ne vom ocupa cu chestiunile mari economice, financiare și politice, vom veni în atingere cu bărbai de stat, ne vom lărți orizontul cunoștințelor noastre, — cu un cuvânt vom dobândi deprinderea indispensabilă în rezolvirea chestiunilor politice.

Unii dintre noi nu sunt accesibili pentru aceste motive și stăruesc și astăzi pentru politica de pasivitate. Nu este de temut, că acești zeloși „pasiviști” — oameni mai mult de sentiment decât de raționament — vor constitui o opozițiune serioasă atunci când majoritatea Românilor s'ar hotărî să intre în parlament.

Cu desăvrșire greșită este părerea că Ardelenii n'ar pute să renunțe la politica de pasivitate, mai ales din cauza legei lor electorale particulare. Este prea adevărat că aceasta lege jignește foarte tare dreptul reprezentativ al Românilor, dar părăsirea pasivității și intrarea în parlament nu stă în nici un raport cu numărul deputaților români.

Din punct de vedere principial este indiferent câți deputați români vor fi în parlament unguresc, căci nu este vorba ca prin majorități sau prin minorități considerabile române se înfrângem puterea maghiară. Dacă am admite din ori-ce motiv îndreptățirea Ardelenilor a persista pe lângă politica de pasivitate și am recunoaște tot-odată necesitatea unei schimbări în politica celeilalte părți a Românilor, am crea un alt rău, și mai mare decât cel prezent: diviziunea poporului românesc. Numărul relativ mic al nostru și pozițiunea noastră nu ne permite în nici o împre-

giurare divizionarea, care ne-ar slăbi cu desăvrșire. Prin urmare, recunoscând necesitatea unei schimbări în politica națională, această schimbare privește deopotrivă pe toți Români din țările ce aparțin Coroanei Sfintului Ștefan. Programul național din 1881, care ne unește astăzi pe toți, are să ne țină la un loc și în viitor, căci părăsirea politicii de pasivitate nu reclamă modificarea acestui program.

Părăsirea politicii de pasivitate însă nu se poate face așa precum s'a pornit, anume ca fruntașii să privească lucrurile din depărtare cu oare-care nepăsare sau cu durere și alegătorii români să plece fiecare încotro și după-cum îi împing agenții electorali, în partea cea mai mare străini. Nici o idee politică nu se poate realiza decât de un număr de bărbai, cari se razimă pe o organizație politică serioasă. Nu se poate face organizație politică, dacă ideea n'a primit o formă precisă. Căci numai în jurul ideii se strîng aderenții și numai acestia se supun organizațiunii și disciplinei. N'avem decât să frunzărîm istoria noastră națională, pentru-ca să ne convingem că mișcările mari în mijlocul poporului numai atunci a fost cu puțință când de ideea politică era legată și organizația politică, și că organizațiunii politice n'au fost cu puțință dacă ideea politică n'a fost pronunțată în formă clară și înțeles. Marele episcop Inocențiu Klein a fost incongiurat și urmat de Români, fiindcă activitatea sa era un program național, simțit și înțeles de toți; țărâimea română s'a strîns în giurul lui Horia pe temelul unei idei politice care afla un echou puternic în inima tuturor; mișcarea din anul 1848 a fost cu puțință numai cu programul dela Blaj; unirea Românilor ungureni cu cei ardeleni s'a putut realiza numai cu programul dela 1881; prezentarea unui Memorand Monarhului a fost un program politic, care a făcut cu puțință una din cele mai strălucite organizațiuni și una din cele mai puternice acțiuni.

Astăzi pe ce temelii să se facă o organizațiune, de unde se iese o acțiune, când noi de abia am ajuns să declarăm — cu gura jumătate — că trebuie se părăsim politica din trecut? Organizațiunea noastră ultimă, se întemeia pe ideea prezentării Memorandului. Această idee a fost realizată și conducerea politicii noastre naționale n'a știut să dea armatei disciplinate o altă direcție politică. La început armata a stat pe loc, apoi s'a desorganizat, fiindcă lipsea ideea politică.

Multe pot fi cauzele, cari au împedecat până acum precisarea programului de acțiune și organizarea politică. Dacă nu greșim în judecarea situațiunii, am crede, că mai ales trei cauze principale s'au opus pornirii unei acțiuni serioase: Lipsa de hotărîre în mijlocul fruntașilor noștri, temerii de a nu jigni solidaritatea națională și absolutismul guvernului.

Desorganizarea partidului național a produs multă confuzie în rândurile noastre. Era greu să se găsească în anii trecuți un singur punct de razim, căci toate au fost mișcate dela loc. Nu e mirare deci când în asemeni împrejurări mulți din fruntași, și ei desorientați, n'aveau încredere nici în puterile lor nici în popor. Reserva lor era prea firească. După-ce

Românii, printre veacuri, despre dreptate și drept.*)

Pe la 1421, când domnea în Moldova Alexandru cel bun (1401—1432), ambasadorul francez, Messire Guillebert de Lannoy (a cărui carte a tipărit-o d. Hajdeu în arhiva I, b. 129) trecând prin Moldova, a fost maltratat și jefuit, la porțile Cetății Albe, de către niște tâlhari. Plângându-se ambasadorul la Domn, nouș hoși au fost imediat prinși și condamnați la moarte, însă nu au fost executați, de ore ce ambasadorul francez, primindu-și dela ei banii hrăpiți îndărăt, s'a rugat pentru ei la Domn și le-a scăpat viața.

Precum vedem, sunt acum cinci veacuri, justiția în țeară era promptă, sigură și severă.

Engel, acel istoric savant german, care a scris istoria țărilor noastre, n'are destule expresii de groază când povestește cruzimile lui Vlad IV Țepeș (1456—1462).

A omorât întâi pe Vlad al III-lea, precedent la domnie.

A pus să prinză pe tinărul Dan, alt precedent la domnie, și l'a îngropat de viu.

A pus să asazineze pe boerii cari îi erau ostili, cu femeile și cu copiii lor, și a dat funcțiunile și proprietățile lor gardei lui de corp, care asasinase pe boeri.

Pe Hamutzes, pașa dela Vidin, l'a biruit și l'a pus în țeară împreună cu ceilalți turci, după ce le a tăiat mâinile și picioarele, amenințând pe alții să vor păți aceiași pedeapsă dacă nu'i vor fi credincioși.

Ambasadorilor turcești, cari n'au vrut să'i scoată turbanele de pe cap din'naintea lui, a pus să le înțepenească cu piroane.

Pe Turcii făcuți prizonieri în reabell'i jupuia la picioare, presăra sare de carne vie și puneau capre să le lingă picioarele.

Îi plăcea să prinzască în mijlocul țepelor pe care erau trași prizonierii turci.

Justiția sub Vlad Țepeș era repede și crudă, ast-fel că inspirase groază teribilă în oameni întru atât, că toată lumea putea călători în țeară, în cea mai mare siguranță.

Un neguțător Florentin, călător, cerând Domnului o gardă să'i păzească averea și persoane, el i'a ordonat să'i lase marfa în mijlocul drumului mare, că va fi sigur de tot. (Engel Wallachaz, I, p. 178).

Petru Rareș (1541—1584) avea reputațiunea de drept fiind că asculta mai cu luare aminte pe părți și primea jefuirea asupra străbătăților urmate. (Drăghici, Moldova, p. 168).

De Petre Șchiopul (1584) se zicea că n'a stat alt Domnitor mai bun și mai drept decât dînsul, fiind că pe toți îi primea cu mare blîndețe și milostivire, la ori ce vreme se întâmpla; și fiind că la judecări obișnuia să aieve pe lângă sineși de a pururea mulți bani, și când rămasul în judecată se afla sărac, el plătea pentru săracul datornic, creditorului câștigător, datorica aceasta. (Drăghici p. 177).

Constantin Basarab (1654—1658) prin blîndețea sa și-a câștigat asemenea renumele de drept.

Matei Basarab, predecesorul său, în luptele sale cu Vasile Lupu, angajase mulți turci ca soldați și formase oastea seimenilor. Acești mercenari absorbeau o mare parte din veniturile țerei, se așezară în țeară și se înscriseră cu multe familii românești asfel să Matei Basarab, vrînd să'i licențieze, a provocat o revoltă și n'a reușit.

* Din discursul dl Gr. Lahovari, președinte al Marelui Curți de Casație și Justiție, din București în deschiderea anului județiar 1901—1902.

Urmasul său pe scaunul domniei, Constantin Basarab, ne mai putînd plăi pe acești mercenari, a încercat asemenea să'i licențieze, dînsii însă se revoltară de isnoavă, omorîră mai mulți boeri cari îi credeau ostili lor, jefuiră casele și bisericile, pîngăriră cele sfinte, și după ce Constantin Vodă, maltratat și jefuit de seiment, fugi peste Dunăre, ei își alege alt domn pe spătarul Hrizea, din Ialomița.

Sultanul văzînd această anarhie în țeară, a ordonat lui Racoți, domnul Transilvaniei, și lui Ștefan domnul Moldovei, să intre în țeară cu oști, și dînsii restabiliră ordinea și repuseră pe tron pe Constantin Basarab.

Hrizea, domnul rebelilor, condamnat la moarte, a fost grațiat de Constantin Vodă, care a mai domnit în urmă trei ani, cu blîndețe, erînd pe toți, povățuindu-i să se astîmpere și să se așeze ear pe la locuințele lor.

Această purtare blîndu i'a câștigat inimile supușilor săi, cari se așteptau din contră ca rebelii să fie pedepsiți cu moartea și cu ocna și i' deteră numele de drept.

Aceasta poate să fie o dreptate patriarhală, propovăduită de biserică în primele timpuri ale creștinismului, pe timpurile tiraniei și arbitrarului proconsulilor romani, dar după noțiunea modernă de drept și dreptate, această blîndețe nu poate fi calificată de dreptate.

Asemenea Iieș Vodă (1665) era om drept, blînd și miostiv înr'atîta în cât dacă se ostindea cineva pentru datorie de bani, pe aceia îi plătea el ca să nu fie închiși.

Asemenea Ghica (1660) care n'a domnit decât 9 luni avea numele de-a fi om drept.

Această reputațiune și-o câștigase prin următoarele fapte:

Pe cei asupriți îi ajută printr'o dreptate severă.

A stricat toate și procesele cari erau pendinte contra pribegilor, contra acelor cari săraciseră sau fuseseră deprădați, și a pronunțat o amnistie generală pentru criminali.

Mareș, Banul Craiovei (1669), a vrut să introducă egalitatea tuturilor cetățenilor din'naintea legii, ceea ce n'a putut practica multă vreme din pricina boerilor din Mehedinți, cari s'au revoltat. Ast-fel l'arează cronicarul Const. Căpitanul, p. 176, despre dînsul:

La Craiova, Mareș banul, la judecările lui, de erea vre un boier sau vre un fecior de boier vinovat nu le dădea voie nimic, ci jos la scară cu toiaga îi bătea, și aceia în București așchieră făcea.

Antioh Cantemir, 1705, s'a arătat în cele judecătorești plin de dreptate, urmînd cu înțelepciune toate lucrările, ca și părintele său; dar când avea înfățișare vre un boier mare cu acei mic, sau cu rezăși, la judecată pentru pămînt de impresurare, s'arată mai mult pîcat în partea săracului ca să pătrundă foarte cu amăruntul pricina spre a nu asupri pe cel slab.

Aceste idei sunt încă și azi în inimile poporului și ale multora din clasa cultă, că adevărul judecătorului trebuie să fie cu cel sărac contra proprietarului celui mare, cu cel slab contra celui puternic.

După ideile moderne, însă, noi știm că săracul și bogatul, răzașul și boierul, cel slab și cel puternic, sunt egali din'naintea legilor, și săracii pot fi legalmente condamnați să plătească despăgubiri bogățiilor, răzașii proprietarilor mari, și slabi către cei puternici.

Aceste idei moderne de dreptate și de drept sunt rezultatul gândirilor filosofilor și juristilor, piatra fundamentală pe care pot sta, pot trăi și pot progresa instituțiile.

Nicolae A Mavrocordat (1710), avea o milostivire nespūsă pentru săraci, era ocrotitorul orfanilor, al văduvelor și al streinilor, în judecări urmăria dreptul cu mare asprime și nepărtinire, încât nici hatralul nici interesul nu mijloceau la el.

Precum vedem, Români în aprecierea dreptății și a dreptului erau călăuziți de principiile religiunii. Chiar astăzi publicul incult crede în adagiul că hoțul are un păcat și păgubașul două, și că este mai bine să ertăm pe hoș și să nu 'i pedepsim.

Excelentele precepte ale religiunii creștine își au aplicațiunea în viața socială a unui popor, însă în pretoriul tribunalelor nu.

Dela „Asociațiune.”

Comitetul central al „Asociațiunii” s'a întrunit Duminecă în ședință plenară pentru prima oară sub președinția d-lui Dr. Alexandru Mocșonyi.

Dl Mocșonyi a deschis ședința, adresînd comitetului următoarele cuvinte:

„Onorat comitet central!

Ocupînd acest loc de onoare, mă simt dator să dau expresiune sentimentelor de a încă mișcare, de care am fost cuprins, când am auzit despre manifestația grandioasă și încrederea unanimă, cu care floarea poporului român m'a distins, încredințându-mi cel mai înalt post ce-l poate da fiilor săi din patrie.

„Asociațiunea” noastră este cea mai însemnată instituțiune națională, și pe atîndardul ei este înscrisă realizarea celor mai nobile aspirațiuni naționale, cultura poporului român. Elita societății române aici și-a găsit mulțumirea sufletească și tendința „Asociațiunii” culminează în aceea, ca să organizeze întreaga inteligență a noastră și să facă din ea o armată disciplinată pusă în serviciul culturii.

A fi pus în fruntea „Asociațiunii” este de bună seamă cea mai înaltă distincțiune, dar pe cât de mare este onoarea, pe atît de grea este responsabilitatea situațiunii, mai ales, că am sentimentul, că nu voi pute realiza acele dorințe, ce le nutrește societatea română față cu mine. Abstrăgînd dela scăderile împreunate cu morbul meu, care une-ori mă silește să petrec o parte însemnată a anului în casă, am făcut cestiune de conștiință, dacă voi pute primi asupra mea conducerea, — și mărturisesc, că numai cu un sentiment de sfială m'am determinat la aceasta, după ce nu am avut inimă să declin votul unanim, ce adunarea generală ultimă în toată bunăvoința mi-l'a oferit.

Ruga-tu m'am încă înainte de adunare de amicii mei, ca să afla o altă combinațiune mai potrivită, dar, în fața imperativului categoric manifestat, nu mi rămînea decât să mă închin cu tot respectul înaintea votului adunării generale.

Sper, că povățuirile mele mele vor fi apreciate cu bunăvoință: fac însă de-acum rezerva, că la cas de voi observa, că în decursul timpului interesele „Asociațiunii” sufer din cauza insuficienței puterilor mele. Să mi fie permis să mă retrag dela conducerea „Asociațiunii”, care în timpul din urmă sub conducerea orîi din trecut a luat un avînt atît de mult promiștor.

Mulțumesc biroului pentru cuvintele măgulitoare, ce mi-le-a adresat din incidentul elegerii, notificarea oficială, ce mi'a făcut, ear pe onoratul comitet îl rog să-mi dea sprigina de care am lipsă la împlinirea datorințelor mele, și-l rog să mă scuse, că din cauze familiare numai acum am putut să mă prezentez și să-mi încep activitatea.

Cu acestea declar ședința deschisă, fiind numărul membrilor prezenți suficient pentru aducerea de concluse valide.”

O rătăcire a părinților la alegerea carierei fiilor lor.*)

È un adevăr indiscutabil, că patria noastră, a dovedit în jumătatea seculului ultim, pe toate terenele de știință, artă, cultură, civilizație, industrie, comerț și economie rațională, mari progrese. Și ce putea fi cauza acestor opintiri atît de mari, în așa scurt timp?

Nimica alta, decât... în urma subjugărilor, îndurate de străini, lipsa de știință și înaintare la popoarele ce formează azi întregitatea patriei noastre, în asemănare cu alte popoare ce ne impresoră — deveni atît de imperativ simțibilă, întocmai ca lipsa de ploaie bine rîcoritoare la holde și câmpuri după un restimp îndelungat de secetă grea pentru prosperarea plantelor și sămînturilor acelor.

Ea se neglija întru atîta, încât scumpa noastră patrie devenise loc de pradă tuturor venetiilor altor țări așa încât, dacă ne mai aducem bine aminte, apoi cu durere trebuie să constatăm că: nu mai rămăseseră trimbișași prin Austria, Bohemia și Moravia, ci erau toți domni la noi sugînd și storcînd acești vampiri și lipitori afurisiți averi însemnate de pe spatetele sîrmanelor noastre popoare, pe cari le trimiteau prin băncile Pragei, Vienei etc. afară de țeara în care trăim.

Dar' acestor afuriseni și jefuiri formale se puse har Domnului — cât mai curînd stavilă, prin geniul omenimei jumătății a doua a sec. al XIX, care deșteptîndu-se și-a luat sborul din resputeri, a se manifesta, nu numai pe terenul cultural, ci cu adevărată emulație față de popoarele vecine, și-a dat toată silința a fi destoinic și pe cela al industriei, comerțului, meseriilor, artelor, economiei raționale aducătoare de foloase, bunăstare și fericire scumpei noastre patrie mult cercate. Ba eu mă încumăt a afirma, că patria noastră ocupă azi în cultură ș. a. cum le amintii mai sus un loc, în concertul popoarelor Europene — care nu ne face rușine, ci numai vază și onoare.

Însă întocmai precum o ploaie curată la timpul său, nu recorește și adapă numai plantele cele nobile ale holdelor și câmpurilor, ci cu aceste dimpreună și buruienilor veninoase și stricăcioase dîndu-le nutreț de viață. Așa aflăm și noi în ziua de azi pe terenul cultural al rapidei noastre înaintări și civilizațiuni... buruieni stricăcioase și molestătoare societăți omenești... elemente mai ales recrutate din ceata *semidoctilor*.

Dacă ne întoarcem privirea asupra întregii omenimi, vedem cu ușurătate, că nu există... ba nu poate exista ceva și mai molestător, mai urăcios și periculos societății omenești, ca oamenii semidocti și cu pseudocivilizație, pentru-că din aceștia... se despoște aluatul *proletariatismului*, apoi a mai spune și comenta oamenilor înțelepți, că cu ce miasme infectează proletarismul societatea omenească din lume, o țin deocamdată de superfluă. Nu pot întrelăsa însă, a nu Vă spune: de unde isvorește și se naște proletarismul, cu toate relele sale.

* Disertație citită în adunarea generală a învățătorilor din diecesa Caransebeșului, ținută la Pașet.

Precum toate relele și-au isvoarele lor în păcatele omeniei, chiar așa și acest rău ear' numai de aci isvoarește, și anume: din nimica altă decât din *vênitoarea după domniă*. La noi Românii, ... mai putem zice că la toate popoarele din Ungaria, și dacă părintele unui băiat e neguțator, meseriaș, industriaș ori econom în stare bună și om de omenie, nu s'ar decide nici pentru mare lucru de a-și face pe fiul său un deasemenea, ci numai domn.

„Învăță fiule, că de nu, zău te fac un greuleț sau un cărpaci de șuster... va se zică vei deveni ce e mai rău și rușinos pe lume. Așa îmbărbătează-mă părinții puțin cugetători, pe coconășii lor băieți, ... cari mai preferesc trândăvia și lenevirea... încât cartea și școala, la o învățare mai bună, degradând încă din fragedele tinerețe ale băieților, meseriile, neguțătoria etc. aducătoare de stare.

Dar', că tatăl lor, ca neguțătoriu, meseriaș ori econom de frunte, și-a câștigat o avere frumoasă și o stare independentă în viața socială, și că dănsul din aceea-ce e, a ajuns a-și crește pruncii, a aduce și trăi tignit și liniștit cu familia sa... e un lucru, despre care li e și rușine a-și și aminti, necum a-l mai lua și în considerare. O singură țintă pătunda sufletul lor amestind-le și ologindu-le puterea cugetativă, anume: De a vedea băiatul lor azi mâne domn, va se zică om cu *diplomă* și dacă nu alta, cel puțin un *scriitorăș*, se șadă la masă cu peana la ureche... poate că și un *amplomat* mare ca: doctor, fiscal, protopop-vlădică mai în fine și chiar ministru; dar' nu se recrutează ministrii, deputații și oamenii mari numai din fiți nobililor etc. etc. ... cam aceste sunt visurile unor părinți cari își iubesc copiii prea tare, și apoi orbiți de altfel de visuri și principii, împing bieții lor fiți, pe foarte lunecosul răpăguș al studierii, fără a lua în dreaptă considerare, că oare băietanul lor are spiccare, voie, sau lucru cel de căpetenie la studiere... talent... de a putea studia, și fără a trage socotoala, că la studiere trebuie bani — și de unde aceia?

Intemplantându-se necasul, ca des merdă de acestia, cu finea anulul ar bucta, atunci toată lumea e vina, numai băiatul lor nu. Dar' aceasta nu astimpără dorul părinților de a vedea băiatul lor domn. El trebuie

să repeteze încă un an tot aceea școala, ba alții încă și doi ani, sub fel de fel de proteste și scuse din partea părinților, cum d. e. Odată că băiatul e prea tiner, altădată că n'a înțeles destul limba de propunere, apoi că au prins profesorii ciudă și necas pe ei pentru-că nu s'a înscris în oare private ca să-i sature de bani etc. ... Dar' nici unul nu și-ar recunoaște adevărul, că copilul lui e un leneș, un trândav și că n'are cap și putere de receptivitate pentru a studia, și că păcat de tot fillerul ce-l cheltuie cu dănsul, căci numai perde scumpul și în veac regretabilul timp, umblând a perde veara și pomându-se mâne poimâne om în virstă... dar' fără știință și fără a fi învățat o meserie ori a se fi dat la lucru, spre a-și putea câștiga pâinea trebuincioasă... *Un proletariu formal.*

Este drept-durere—că în timpurile de azi se pot câștiga diplome și pe seama oamenilor mai puțin talentați; dar' acele costă părinților jumătate de avera, apoi după-ace a investit și înzestrat pe *simplicius* cu diplomă și l'a așezat în societatea mare unde și-ar fi rangul conform stărei și gradului de cultură la care e înălțat... și fiind-că pergamentul diplomei nu posedă însușirea a da unui așa om și minte, ci aceea se câștigă prin studiu continuu, muncă și zoala, numită altcum și praxă, pe baza științelor câștigate de mai înainte, abia acum se trezese bieții părinți ca ce năcaz și-au pus după cap, căci acum le lipsește mai de trei-ori atâta avere, ca să-l poată și susține la starea în care l'au ridicat și așezat.

Eu cred, că păcatul ce l'au comis așa părinți — înzistând morțiș ca fiul lor totuși să studieze — este unul dintre cele mai strigătoare la ceriu. Ei au păcătuit în contra lor înșile, contra fiului lor, ba întregii societăți omenieși.

Dar' să vedem mai departe, ce începe așa un om dacă n'are avere?

Datori peste datori se îngrămădesc peste capul lui, creditorii devin tot mai impacienți, el devine pe zi ce merge tot mai strimtorat și amenințat din toate părțile, cu un cuvânt... devine în impasul cel mai critic de a pierde totul — pentru ce-l mai tin oamenii ce nu-l cunosc pe deplin — adevărată diplomă, onoare, caracter, stare etc. și ca se scape

din așa o dilemă afurisită, începe a trage în socoteală toate isvoarele sale de câștig, dar' fiind că de unde nu-i nici D-zeu nu ia, necum oamenii, cade în așa numitul stadiu al desperării, blastemându-și norocul, alții adese și părinții, căud i-a ales așa o carieră, pe care numai zile bune n'are.

Devenit în așa stare, bietul om se apucă de toate pirghiile adese și mai puțin onorifice, — numai să-și salveze onoarea. Rupându-se acum toate, mai are un remediu, prin care în ziua de azi, și omul mai puțin cap poate câștiga bani... acela e *căsătoria*. Fel de fel de agenți de fel de fel de caractere, mai adese și creditorii însuși — ca să ajungă la parale — îi imbiu serviciul, începând o adevărată goană după o fată cu bani mulți, după o parte așa numită grasă. Sucezându-le norocul a afla medul dorit, nu se mai face întrebarea de: dragoste reciprocă, simpatie, liniște sufletească, oarbă-l, schioapa-l ei îl casatoresc. Ca ce fericire rezultă din astlel de căsătorii — unde numai afurisita de avere joacă rolul principal, cred că mai toți o cunoaștem. În așa casă peste puțin se petrec sceneriile cele mai uricioase, așa încât: dacă barbatul ca cel mai cuminte nu cedează, sau n'are firea de a-și schimba autoritatea de bărbat într'un simplu *pan-tofeur* tăcând și răbdând toate pentru *zestre*... din cari scenerii apoi, se nasc procese de divorț, ba adese și de cele criminale.

Așa un om trăește în timiditate formală, exploatat și de ris de toată impregiurimea omeniească, având frică de ceea-ce ar aduce ziua de mâne, fiind-că îi lipsește taria sufletească de a se manifesta și a ocupa cu harnicia locul, de care s'a dat și se privește în lume.

Eată în scurte liniiaminte viața — ori mai bine zis iadul — unui om cu diploma câștigată prin favoruri de protecțiuni... și s'erac.

Cu totul invers și altcum stau impregiurările la un individ impias pe cariera studierii, dacă norocul nu-i suride a dobândi pe o cale oare care o diplomă, sau o stare aducătoare de pâinea cea de toate zilele, dar mai ales, fiind necesitatea parăsi și intrerupe cariera pe care a fost apucat, adevărată diploma de studiere.

Un așa individ devine din ora intreruperii studiilor sale, inamicul

cel mai mare și incarnat al tuturor oamenilor cu știință și stare bună materială. Un așa individ țintește din toate micuțele-i sale puteri spirituale și fragmente de cunoștință câștigate fără nici o basă de știință, a resturna și strică ordinea bunei înțelegeri și viața socială a altor oameni așezați și bine-situați în lume, privindu-i ajunși la stările și pozițiile în cari se afla, numai prin un noroc orb, nu însă pe calea prestațiunilor și drepturilor de a fi, ceea-ce sunt.

Neindestulirea, invidia, protestarea și răsplătirea sunt pururea consilierii și agenții sufletului. Un om ca atare stă în continuu cu toată lumea în revoluțiune pentru concepțiunea de *al meu* și *al tău*, căruia întreaga lume, e o mare fortunooasă plină de lupte și pacea inimii lui și-o afla, numai în succesul de a face atator oameni calificați ori bine-situați, — cari în urmarea bunei lor chivernisei prin cruțare și păstrare au ajuns a se bucura de roadele muncilor lor onorifice la o stare bună și tignită — ceva rău s'au vre-o paguba.

Lucru prea natural... că aceasta numai așa poate fi.

Puțina învățatură ce a nutrit-o i-a potențat pretensiunile. Lucrul, zoala și munca sunt... concepțiuni și elemente cu cari așa unul — respect și onoare prea rarilor excepțiuni — nu se poate familiarisa. Dar nici că le putem pretinde, fiind-că nu li-a învățat. Nelucrarea și puținele cunoștințe ce le are însă, nu-i pot imbiu câștigul și venitul pretensiunilor sale, și așa, fiind în coatinu în revoluțiune cu cele trebuincioase, își blastemă soartea și nu se spărie a se apuca de ori-ce neam și ramură de câștig — firește, numai de muncă nu — adese și mai puțin onorifice și legale susținând tare principiul: „fie țap fie capră, numai să dea lapte“... în urmarea carora apoi adese ajunge în conflicte și colisiuni și cu legile susținătoare, cari apoi se simt necesitate a-i pune stavilă delăturării din societatea omeniească și facându-l a petrece mai toată viața sa prin instiutate de corecțiuni și pentru fapte, de cari la așa oameni numai cea dintâi e scumpa, celelalte apoi curg cu o cămăna — ca un riu de munte.

(Va urma.)

St. Albu.

Poesii populare.

Cărășel, pe malul tău
Resar florile mereu,
Rar' de giaba înfloresc
Că mie nu mi trebuieșc.
Căci nu-i lelea mea cea dragă
Cu mine, să le culeșgă.
De s'ar da dorul pe bani
L'aș duce la țerg la Vrani,
Și l'ași da în grabă tot
Pe-o pițulă ori pe-un zlot,
La fetiță,
Pe o guriță.

Păduriță cu copaci,
De ce ești tristă și taci?
Unde-a păsările tale
Ce-ți cântau pe rămurile
Ziua întreagă, noaptea întreagă?
Le-ascultam cu mândra dragă,
Dar' acum tu fără frunziță,
Și eu fără mândrușiță.

Are badea vaci și boi
Și mândrușă buze moi;
Are badea boi și junci
Și mândușă buză dulci.

Are badea boi surii
Și mândușă ochi căprii.

Dacă dorul l'aș putea
Și vinde și cumpăra,
La mine nu l'aș ținea.
Cucule cu pene verzi;
Frumos cântă vara n livezi;
Ce-ai cânta și eara așa
Frunza din pomi n'ar pica
Fete nu s'ar mărita,
Feciorii n'ar suspina
După câte cine-va.

Departe e Dunărea,
Acolo-i lelița mea;
Nu-i departe așa tare,
Ci-i greu drumul de umblare,
Nu-i departe așa mult
Ci-i rău drumul de trecut.
Câte mândre le-am iubit
Nici de una n'am dorit
Dar acuma că iubesc,
Nici nu mor nici nu trăesc
Numai cât mă ch'nuesc.
Așa-i omul strâinat
Ca frunza de nuc uscat,
Așa-i omul între strinat

Ca frunza toamna pe spini.
De-aș putea dorul să-l fac
Un puiș de pipșlac
Să trimit pe el o carte
La lelița din departe!

Culesc de Ana Trepeneu

Câte-odată.....

Câte-odată așa îmi vine
Să mă duc, drace la tine,
Să te văd cum stăpânești,
Cu muieroa cum trăești?

Stăpâneșc bine sau rău,
Dar muieroa nu-mi tin eu;
Că muieroa când s'aprinde,
Iadul meu nu o cuprinde,
Și când are voie bună,
Dracii toți la ea s'adună,
Ear' când are voie rea,
Dracii toți îmi fug de ea.

Ioan Tripa

Băiatul nemulțemitor.

— SNOVĂ. —

Înt'un sat oare unde trăia un om bogat, dar fără copil. Cu toată bogăția lui cea mare, el nu conținea a și neguțatori, purtând marfă dela un oraș la altul. Odirioară când intra în un oraș, — în zorile zilei, — auzi în colțul unei ulițe plâns ca de băiat mic. Bun de inimă și milos cum era, alergă în grabă cu călăria așa cum era încărcată, să vază ce poate să fie acolo. Și adevărat ce era? Un băiat mic de vr'o câteva zile, aruncat acolo de mama lui fără inimă. Bietul micuț plângea, de să fi fost cineva chiar cu inimă de peatră, și l'ar fi rupt mla de el.

Bogatul îl privi puțin, îl luă apoi în brațe, și — până când se va reîntoarce acasă de pe la tirgurile lui, îl predă unei femei, căreia îi și plăti înainte, ca să-l cuvenia, pentru îngrijirea micuțului. Reîntors dela țerg luă micuțul cu el și ducându-l acasă îl dete muierii sale zicând:

— Ingrigește-l bine, soțică dragă, chiar cum ar fi al nostru, căci ne va prinde bine la bătrânețe.

Femeia luă copilul și-l grigi și câștiga, cum grigește mama pe unii născut al ei.

Sfințirea bisericii ort.-rom. din Beiuș.

(Correspondență particulară.)

În 27 Octomvrie st. n. a. c. s'a săvârșit actul sfințirii al sf. bisericii rom. gr.-or. din Beiuș de nou renovată, prin plenipotențiatul Ilustrit. Sale dlui episcop Iosif Goldiș în persoana vicarului archimandrit Vasile Mangra, — care a fost însoțit de alți 10 și anume — protop. Vasile Popp, Elia Moga, Nic. Dișmandi, prot. onorar și cateh., Mich. Popoviciu, Terentie Popescu, Elia Ciora, Alex. Pelle, G. Foltuț, Dimit. Seliștean și G. Papp.

După sf. liturgie Prea Cuvioșia Sa dl vicar episcop. Vasile Mangra, a rostit o cuvântare foarte pătrunzătoare care a făcut o bună impresiune în inimile celor prezenți.

Corul dlui profesor și rector al internatului diecesan Pompiliu Dan, deși e timp scurt numai de ocazional, ne-a surprins plăcut cu această ocaziune. Se vedea de pe fețele poporului de ambele confesiuni venit de prin satele mai îndepărtate o nespuse plăcere și bucurie — când a cântat „Cherovicul“. Se auzi iei colea șoptind că nu mai corul lui Dima știe cânta așa. Laudă dlui Dan și tineretului de bună speranță!

La 1 oră după amiază s'a dat un banchet în onoarea dlui pontificant V. Mangra la care au participat peste 65 persoane de diferite ranguri și poziții.

În decursul prânzului n'au lipsit nici toastele și anume: Prea Cuvioșia Sa dl V. Mangra a tostat pentru prea bunul nostru și grațiosul Imperat și Regă Francisc Iosif I-ul.

Protopopul Vascaului Vasile Papp, pentru prea bunul nostru Episcop Iosif Goldiș.

Protopopul Beiușului Elia Moga, pentru pontificantele și locuitorul dlui Episcop, Vasile Mangra. Dl advocat de bun renume Dr. Gavril Cosma, pentru jurisdicțiune (oficiant). O impresie foarte plăcută a făcut în publicul ascultător poezia ocazională rostită, la adresa dlui Vicar pontificant, din partea dlui prof. gimnazial Demetriu F. Fekete.

După acest toast în versuri s'a sculat dl prof. rector al internatu-

lui diecesan Pompiliu Dan, ținând un frumos toast pentru învățătorii poporului! Apoi dascălul Vascaului Vasile Sala, pentru comitetul parochial, sentințele cari veghiază cetatea din deal (bis. gr. or.) despre care cetate a vorbit dl vicar Vasile Mangra, amintind în toast pe marii Mecenași Demetriu F. Negreanu, Nicolae Criste, și în fiene Alexandru Pelle a tostat pentru poporul dreptcredincios al acestei parochii.

Seara a urmat concert și teatru, ambele reușite de minune.

V. S.

D'ale învățătorilor.

Conferența din Ghioroc. — Un preot slab.

Învățătorii din protopopiatul Radna, conform programului deja publicat, au ținut conferința de toamnă în comuna Ghioroc. La această conferință bine cercetată a eșit la suprafață un caz destul de regretabil. Anume: învățătorii din Șoimoși în cuvinte sfâșietoare au descris soarta lor și și-căntările ce le îndură din partea reușitului preot Vuculescu, care în hiperzelul său de a economisa și unde nu se cere, împedecă pe învățătorii de acolo a lua parte la conferință. Să știe de toți, că în cercul Radna în multe comune speșele de conferință le suportă comuna politică ca un fel de ajutor comunei bisericesti. Așa este și în Șoimoși, dar' se vede că pe dl Vuculescu l'a durut aceasta și a mers la notarul comunal cerându-i, să numai deo învățătorilor banii de conferință ca în trecut. Atât i-a trebuit notarului, și la cea dintâiu ocaziune a și respins dreptele pretensiuni ale învățătorilor. Fiindcă organele politice au fost îndrumate de înaltul guvern a se îngrijii, ca toți învățătorii să participe la conferință regulat, și pentru-că aceasta îndrumare să aibă efectul dorit, a statorit că fiecare participant să capete 2 fl. pe zi și călătorie pe calea ferată clasa II, organele comunale au luat poziție în bugetele comunale pentru a solvi învățătorilor, pe lângă o specificare de participare la conferința autentică de presiul reuniunii și vidimată de șeful cercului (pretor) — taxele de conferință.

În urma această învățătorii din Șoimoși participând la adunarea generală din Arad au cerut notarului comunal să le solvească diurnele, acesta însă pus la cale de fostul inspector azi cu brâu roșu le-a denegat solvirea, spunându-le că Vuculescu i-a zis că să le plătească numai 1 fl. la zi și nu 2 fl. și în loc de bilet cl. II să le plătească bilet de cl. III mai departe că ei n'au participat două zile la adunare ci numai una. Astfel învățătorii au rămas în pagubă cu banii de conferință, ba mai mult ajungând afacerea de nou la pretură preotul Vuculescu a insistat că există o rinduală Consistorială în care se prevede numai 1 fl. la zi diurna învățătorilor oând merg la adunare. Pretura în urma acestui denunț a scris Consistoriului în cauză, eaz' afacerea a rămas neresolvată.

Adunarea învățătorilor din protopopiatul Radna cu regret a luat act despre acest caz odios, și-și exprimă indignarea sa față cu reverendul „dela Șoimoși“ care a nescotit subarierea președintelui și care și acuma a îndemnat pe învățătorii să nu participe la conferință, că n'au nici un folos de ea.

Notarul conferinței.

Din Oravița.

15/28 Octomvrie, 1901.

Onorabilă Redacțiune!

„Drapelul“, organ național politic din Lugoj, în Nr. 80 de Sâmbătă 6/19 Octomvrie a. c. sub titlu: „Epilog la alegeri“ publică un extras din o scrisoare mai lungă a dlui Sofron Liuba învățător gr. ort. în Maidan, în care mă provoacă pe mine corespondentul d-voastre, ca să mă am atâta simț de adevăr și dreptate și să rectific informațiunea falsă, ce am dat-o On. public cetitor în Nr. 178 al „Trib. Pop.“ referitoare la alegerea de deputat din Oravița.

În interesul adevărului, vin aci, se rectific aserțiunea nu a mea, ci a dlui Liuba din „Drapelul“ și adecă: Despre d-ta d-le Liuba nu s'a scris nici sând și nicișir, că și d-ta ai fi luat parte la alegerea de deputat din Oravița, dacă d-ta înțelegi corespondența din „Trib. Pop.“ scrisă în cauza alegerii?!

S'a scris înse acolo, cumcă la alegerea de deputat din Oravița, a luat parte ac-

tivă și postameșter Popa Iana Liuba (alu-siune la signatura „Iana-Liuba“ ce se vede sub unele publicațiuni; Arel Iana, capelan gr. ort. în Maidan e ginerele lui Liuba. A se vedea „Enciclopedia română“ Nr. 22.

Adeveresc și eu, că Sofron Liuba e învățător în Maidan, că n'a luat parte la alegerea de deputat din Oravița, că I român adevărat; dar ca român bun naționalist trebuia să oprească pe ginerele său, preot și el, trebuia să-l rețină dela corteșiri. Ori pentru postul de magistru postal este permis unui preot să se abată dela cele naționale? Ori preot român, ori poștaș ungar?

Amândouă nu se impacă!

Pasivistul.

Limba literară — în școalele noastre populare.

Mult e dulcea și frumoasă
Limba ce vorbim.
(Sion).

Am asistat în anul trecut în mai multe școale la examenele finale.

Nu vreau să fiu pesimist, dar' pe lângă tot optimismul ce l-aș avea, trebuie să mărturisesc, că în ceea-ce privește limba literară în cele mai multe școale stăm foarte rău.

Cel mai mulți învățători nu se pot desbrăca de provincialisme și asta provine numai de acolo, că nu cunosc limba literară. Și a cunoaște limba literară la noi e foarte greu: nu pentru-că am avea o literatură așa bogată, dar' opurile literare sunt foarte scumpe. S'au să fie cât de estine, dintr'un salariu așa bagatel nu se ajunge. Bibliotecă nu prea avem; și unde și avem nu avem cărți de valoare literară. Și asta e adevăra'ta cauză de limba noastră stagnează mereu.

Sunt apoi și învățători începători. Mi-aduc aminte, că într'o conferință din anul trecut i-s'a făcut observare unui învățător pentru folosirea provincialismelor în școală. Și învățătorul prelegător s'a făcut cel de către pădure, că nu voiește să prelegă așa pe „hoch“... Și cel ce i-a făcut observarea nu știa de unde s'a spune.

Et bine, dar' cum stăm atunci cu metodică în ceea-ce privește limba literară?

Mai sunt apoi învățători cari înadins vorbesc pe „hoch“ și folosesc în școală cuvinte pe cari nu numai elevii, dar' nici chiar învățătorii nu le înțeleg, dar' lerostesc așa la oarba întâmplare, mecanicește. De am

Dela o vreme copilul deveni june și apoi bărbat. Neguțătorul, care acum era bătrân, voia cu tot adinsul, să facă din fiul său adoptiv (de suflet) un om ca și dînsul, econom bun și negustor vrednic, cinstit și de omenie. Drept ce îl luă cu el spre a-l învăța să cunoască toate treburile și meșteșugurile neguțătoriei. Au umblat el mult timp așa la olaltă a neguțătorii, unul cu o călărie altul cu alta, va să zică fiuște care cu calul său. Deodată plecau, odată și la olaltă se și reîntorceau.

Într'o seară fiul de suflet sosi numai singur acasă, din astă pricină bătrânul neliniștit de soarta bărbatului ei, îl întreabă cu frică că unde e bătrânul și cum s'a despărțit de el? Nu primi însă nici un răspuns mângâitor. Nu știu, nu l'am văzut, altă nimic. Trecură vr'o cinci zile la mijloc și bătrânul tot nu mai venia. De către sara calul bătrânului veni singur nechezând și abia ținându-se pe picioare de fîmînd ce era. Cercatu-l'au apoi pe bătrânul toți de toate lăturile, dar nimeni nu i-a dat de urmă, par'că l'ar fi înghițit pământul. N'au deci încetăto soția rămasă, ci să mîngâia cum putu.

Trecuseră dela perirea așa grabnică a bătrânului vr'o câte va săp'tămîni. Feciorul de suflet începu, acam el singur cu neguță-

toria, dar ori de câte ori reînturna de pe unde umblase, tot-deauna se întorcea mai posomorit, mai fără voie, deși de mersul neguțătoriei nu se putea plînge. Dela o vreme el nu mai putea suferi greutatea, ce-l apăsa sufletul, ci merse la duhovnicul și ceru să se spovedească. Preotul îi cetii moitvele îndatinate, îl făcu băgător de seamă la taina pocăinței și i-a amintit dragostea lui Dumnezeu către păcătoșul care se pocăiește. Pătruns de cuvintele duhovnicului el făcu descoperirea ce urmează:

— Am făcut părinte, sărut mâinile sfinției tale, un păcat, ca și care nu cred să mai fi făcut om pe asta lume. Am omorît pe bine făcătorul meu cel mai mare, pe acela, care m'a scăpat pe mine dela moarte, m'a ținut și crescut ca pe adevăratul său fiu. Și l'am omorît de dorul de a ajunge eu singur stăpîn pe averile lui, deși vai de capul meu, eu și până trăia el, folosiam averile lui după bunul meu plac. Mare păcat amăritul de mine, păcat, care cere răsbunare încă în asta lume și iată cum: Ori decâte-ori trec pe lângă locul unde l'am îngropat, de care loc încă până azi nu știe numai eu și Dumnezeu, totdeauna auz glas din mormânt, zicînd: răsplătime Doamne! răsplătime Doamne! La auzul acestor cuvinte tot trupul meu se cutremură,

mintea mi-se tremură și mă simt aproape de nebanie. Oh! nefericitul de mine! Ce să fac?!

Duhovnicul ascultă cu băgare de seamă spovedania păcătoșului, apoi zise:

— Fiule! ai săvârșit în adevăr mare păcat, nu-ți perde însă nici odată nădejdea în Dumnezeu, căci el e bun și milostiv. Mergi fiule încă odată la locul unde ai făcut păcatul și când din mormânt vei auzi zicînd: răsplătime doamne, atunci tu întreabă: când?

Acum nefericitul ucigaș se depărta mai liniștit, mai odihnit oare cum. După ce ajunse acasă puse șeana pe cal, îl încărcă cu negoț și plecă la țirg cu cugetul să facă destul datorinței primite dela preot. Când ajunse la mormântul bătrânului glasul se auzi de nou zicînd: răsplătime Doamne! Atunci feciorul tremurînd în toată firea sa întreabă: Când? Glasul răspunse: Măne sau poimăne. Cu acestea feciorul merse mai departe la țirg. Când se reîntorse acasă își cumpără un cap de oaie, îl băgă în desagă și plecă pe drum. Cum mergea el călare, vale de sânge rămănea îndărătul lui.

— Ce ai tu în desagă? îi ziceau soții de călătorie.

— Ce să am? eacă, un cap de oaie, mi-am cumpărat, și lasumi nu pricep, cum

să varsă atâta sânge din el, — răspunse feciorul.

— Să vedem, siseră ortacii ca dintr'un glas.

El fără a bănui nimic desch de desaga, și ce să vezi cap de oaie nu era în straiță, ci era curat capul binefăcătorului său, a tătâne-său. Feciorul nu putu grăi un singur cuvînt de apărare; răplătirea era aci. Cu capul plecat de rușine mare se predete judecării. Judecata i-se adău în scurt și el trebui să plătească cu capul fapta urtă, la care îl împinse iubirea de argint.

Dumnezeu știe toate ascunsurile inimii noastre; ochiul dînsului nici odată nu doarme: vede deci ori-ce păcat făcut de noi și în ascuns, ear la timpul binevenit degetul său ne vedește pe noi. Să gândim totdeauna, când avem de cuget să facem ceva, la Dumnezeu și nici odată nu vom greși, căci cugetul la Dumnezeu ne ferește de păcat. De am greșit să ne căim din toată inima, ear pedeapsa meritată să o primim cu bucurie, bine știind că suferințele trupului de aici, ușorează suferințele din viața vecinică. Decât să păcătuim păcate grele mai bine să murim, nice sânta noastră lege.

alfa.

cutreza numai să întrebăm pe cutare dintre elevii acestia să ne spună ce a înțeles din ceia-ce a vorbit, vom vedea numai că va face niște ochi mari.

Eată rezultatul unei culturi enciclopedice!

Să ne punem numai o întrebare:

Oare ne trebuie nouă limbă mai bună, mai ușoară, mai frumoasă și mai înțeleasă de toți Românii decât încă-oară limba din basmele lui Ispirescu, limba cea mai accesibilă pentru popor? Și atunci de ce nu o vorbim pe asta? Ce să alergăm în dreapta și stânga pe la dicționare și enciclopedii după cuvinte? Pentru fiecare obiect, noi avem vorba acasă, în popor, numai s'o știm căuta și pune la locul ei. Dar în timpurile aceste moderne și mai cu seamă noi oamenii acestia moderni am vrea să le aflăm toate de-a gata. Dar' așa nu vom putea s'ajungă idealul nostru național: să avem unitate în limbă dar' nu numai că nu vom avea unitate în limbă, dar' să nu degenerăm.

Toate popoarele civilizate să nădărnicească mai mult ori mai puțin să-și cultive limba.

A sunat și pentru noi ceasul al unsprezecelea! Să ne cultivăm limba!

Iosif Stanca,
învățător.

HIGIENA.

Sănătatea plugarului român.

Prelucrare

de

Iuliu Bugnariu Sălăușanul și Antoniu Demian.

În anul trecut am publicat în coloanele „Tribunei Poporului”, Nr. 12 de Duminică o lucrare de cuprins igienic, intitulată: „Comoră de aur” sau „Higiena și scaparea vieții”, cuprinzând povești folositoare pentru țărânie.

De astădată însă, în asociere cu domnul Antoniu Demian, dăm la iveală o altă lucrare asupra subiectului. „Sănătatea plugarului român”, care fiind asemenea de cuprins igienic, se va considera ca întregire a „Comorilor de aur”.

Credem, că și prin această publicațiune vom face un bun serviciu țeranilor noștri, a cărora luminare și înaintare o dorim din adâncul inimii.

Dacă poveștile date de noi vor fi bine primite, pe viitor vom publica un alt studiu scris pe înțelesul și pentru folosul țeranilor români, în care vom arăta căile, pe care vom putea pune la viață un mod de legumărit bine chibzuit și potrivit de oșbitelor împrejurări locale.

Sănătatea este cea mai însemnată trebuință a omului, și abia poate să fie ceva jertfă, care n'ar fi vrednică să o aducem pentru păstrarea și susținerea sănătății. Pentru că trebuie să luăm în socotină nu numai suferințele împreunate cu morbu, ci chiar și durerile, pe care ni-le pricinuesc pierderea unui iubit membru din familie. Trebuie să gândim și la aceea, că cu cât costă mai mult susținerea vieții unui om bolnav, decât a unui om sănătos, dar' mai ales, că câtă pagubă îndură o familie, dacă cutare membru al ei, voinic de lucru, este legat de pat, nu poate lua parte într'u câștigarea pânii de toate zilele, ci însuși poartă îngrijire.

Este deja de mult dovedită și aceea împrejurare, că urmașii unui om bolnav vor fi slăbiți și neputincioși, cari nici când nu vor fi în stare de a concura la lucru cu copiii oamenilor sănătoși. Pe muncitorul mai slab, în toată vremea îl apasă muncitorul mai tare, pentru că fiecare dăător de lucru va căuta mai cu drag numai pe muncitorul mai voinic, mai tare și mai potrivit pentru munca câmpului, care de pe an ce merge, să îngreunează și tamulfește tot mai mult.

Precum în familie cauza sănătății ori morbul singuraticilor membri poate să fie starea bună ori rea a familiei, tocmai așa bogăția sau starea materială bună a ucil popor sau a unei națiuni o poate pricinui aceea împrejurare, dacă membrii ei sunt destul de sănătoși sau apți de lucru, dacă sporirea acelor a destul de mare și dacă își știe crește o generațiune nouă, temătoare de Dumnezeu, sîrgincioasă și bună de lucru. Dar' pe de altă parte și națiunea bogată încă poate să sărăcească, dacă o decimează cutare morbu, dacă n'are noroc de prunci, ori dacă are, nu-și poate crește în mod corespunzător; pentru că în cazul acesta numai a zecea parte va fi aptă de lucru, care e baza bunăstării unei națiuni.

Din vremuri bătrâne au văzut deja aceasta nu numai singuraticii, ci chiar și toate țările. De mult au dovedit, că nu este destul a vindeca boala atunci, când acela a prins deja rădăcina adânc, ci trebuie să stăruim mai ales pe lângă aceea, ca prin un mod de dietă înțelept și prin observarea poruncilor sau regulilor potrivite să împedecăm nașterea morbului. Și dacă aceasta nu ni-a succes, și morbul totuși a izbucnit, pe lângă aceea, că ne nisim în modul cel mai potrivit a readuce pe morbos la sănătatea pierdută, trebuie să ferim și pe oamenii sănătoși, ca să nu cadă și ei jertfă acelu morbu.

Nu se poate tăgădui, că astfel de orânduiri de multe ori îngreunează pe oamenii singuratici — pentru că lucru firesc, că arderea vestmintelor și a hainelor de pat țînătoare de omul, care pătimește de ceva morbu lipicios sau molipsitor cauzează pagubă și supărare, — ci pe un atare om trebuie să-l subordinașăm intereselor private, pentru că e cu mult mai mică această pagubă, decât aceea, ce să laște din ea, dacă careva morbu lipicios zecimează populația unui sat. Totdeauna au găsit toți aceia, cari nu au știut ori n'au voit să înțeleagă aceasta. Așadar în legile fiecărui stat cult au cuprins toate acele reguli cu cari să poate îngrijii sănătatea omenească și dieta țării noastre încă în anul 1876 a adus legea, prin care în rândul întâiu a încredințat pe medicul cu supraveghierea sănătății populațiunii țării.

E destul de dureros, că în celea mai multe locuri țeranii români primesc rânduiri medicilor nu numai cu nepăsare și nu numai că se silesc spre aceea, că nu primesc îndrumările ce li-se dau, ci de celea mai multe ori dovedesc față de medicul a adevărată dușmănie, și în tot chipul să silesc, ca să împedice nisuița acelor, și astfel o fac fără de nici un rezultat, și sunt pregătiți a se espune pedepsei ce o dictează legea. Știm că vrăjitorii și descântătorii încă nu sunt stărpiți de prin satele noastre, pentru că poporul și astăzi se lasă a fi lipsit și de cel mai din urmă bănuț, și prin acestia, prin oamenii fără de suflet, cari nici când n'au învățat funcțiunea organelor trupului omenească, nici nu cunosc puterea leacurilor și eschisive își servesc numai și numai propriilor lor interese pătătoasă să nădărnicească o sumedenie de copii și oameni crescuți. Macar că în toată ziua vedem oameni morboși, pe cari medicul i ar fi putut vindeca, dacă la timp potrivit s'ar fi îndreptat către oameni pricepuți în treaba boalelor, către medicul conștiințios. Unora ca acestia apoi mai târziu le pare rău, că n'au voit să înțeleagă aceea, ce e mai firesc: că numai atari oameni să pot pricepe la vindecarea morburilor, cari au învățat la aceasta timp mai îndelungat, cari au fost cu băgare de seamă la tot felul de boale omenești, cari au învățat la doctorie cu anii și au stat în spitale, unde au văzut cu ochii lor proprii cum vindecă cutări medici iscusii de minte.

Dieta țării cel puțin pe copii, pe femeile, cari sufer durerile nașterii și pe cele leuză le-a pus sub acutul legii, când a orânduiri, ca aceea, cari sunt chemați spre

cultivarea sau îngrijirea băețiilor, sunt îndabși, și la cas de îmbolnăvire, că de îndabși să-și împărtășească cu ajutor medical. A orânduiri încă și aceea, ca la nașteri să fie de față moașe, cari sunt învățate cu temeiul. *) Ba la fiecare i-a pus de datorință, ca la cas de nenorocirea deaproapelui, să-și întindă mână de ajutor.

Cea mai mare lipsă a fost și este de a conduce pe copii la respectiva orânduiri a legii, pentru că e rușine, când trebuie să recunoaștem, că dintre toate popoarele lumii culte, la poporul român mor cel mai mulți copii. Și aici trebuie să stă puțin, ca să putem lua aminte, ce poate fi cauza la aceasta?

În rândul întâiu, cauza zace în greutatea deja amintită, și anume: *poporul român nu se încrede în medic și cel mult numai atunci să duce să-l dea sfat, când deja e căzu de tot.* Până când pe obrazul micuților nu se ivește sudoarea rece de moarte până atunci mai bucuroși cor stat ori dela cutare femeie bătrână, ori dela ceva om sfatos, în mâna căruii firește să sune nădăjdea familiei. Uită oamenii, că pe copii slabi mai iute li repune ori ce morbu, ca pe cel de vîrstă mai înaintată. Pentru aceea ori și ce schimbare să aibă micuții, numai decât să cheme medicul și să se supună la tot sfatul lui. Morburile copiilor sunt de o atare natură, că o întârziere de câte va oare aduce deja cu sine moartea. Cea mai mare ruină — moarte — să poate vedea la copil sugător. Puțin cugetă la micul sugător, care nu știe arăta cel doare; plângerea amarăcioasă a aceluia prin aceea să nisăiește a o liniști, că li dă țîță pe sine cu aceea să măgăie, că necazul isvoarește din cauza ieșirii diușilor de a i duce numai decât la medic. Micuții cu zilele suferă de diaree (orđuare) — care mai cu samă vara e foarte deasă și primjicioasă și când deja în urma morbului a devenit adevărat schelet, li duc la medicul priceputori în lucru.

Marea nimicire a copiilor o cauzează mai departe aceea împrejurare, că populațiunea celor mai multe sate încă nici n'au știut să se recunoască, cât sunt de folositoare rânduiriile legit date în contra lătririi morburilor lipicioasă. Înzălar poruncește medicul, ca din casa, în care sunt copii, cari pătimește de morbu lipicios, — ca de la aghinș, vîrsat, beșicat, roșu, — pe ceia-lătrii copii nu este ertat să-i trimită la școală; celor mari nu li-e ertat să comunice cu o atare familie, în care sunt copii, ear' pe copii sănătoși a-i lăsa la cel morbos e strict oprit. Poporul nu crede sfaturilor înțelepte, ci să nisăiește a ținea în ascuns, că în adevăr, ce necaz are copilul, ba încă rup și biletul roșu, pe care medicul pentru aceea li lipește pe părăteie căni, ca cei sănătoși să lucrăjure și ținutul aceluia, și ca morbu lipicios să nu-l transmită cu sine — cu toate că legea pedepsește strict un atare cas. De câte ori auzim, că crușenia orđunduită după un atare morbu, sau de obicei cum o numim: „desinfectarea” stăpanul căni cu toată puterea vrea să o împedecă, necugetând la aceea, că deși are puțină dăună în decursul procedurii aceluia, totuși izbîții lui rămân neatacați de spurcarea mai nouă a germenei morbului lipit de vestminte, mobile și părăte. Resultatul aceluia e acela, că familia care cu pierderea unui copil s'ar fi mântuit de nenorocirile ulterioare, căta odată pierde și câte 3-4 copii în decurs de câte-va zile, și spurcă (infectează) întreaga vecinătatea.

Este un morbu, pe care statul cu legile sale aspre l'a surpuit mai cu totul. Aceasta e „vîrsatul beșicat”. Morbu acesta, care înzinte de aceea a mai omorit populațiunea satelor, astăzi deja e binisor recunoscut în unele ținături: de când d. e. autoritatea publică sevrăște în chip înțelept revacci-

narea. La mare contrarietate a fost supusă revaccinarea mai înainte, dar astăzi deja e lucru firesc înainte de a fi căru om deștept ca să și scape copilul de morbu acest primjicios, prin o mică străpungere. Și totuși astăzi pe când în contra unui alt morbu asemenea primjicios, adevăr în contra aghinșei (putreziro de gât, diphtheritis), după-cum o numesc medicul — tot astfel de culturi folositoare au orđunduit autoritățile publice nu numai într'un loc au voit părinții a nimici orđundiile aceste, ci sate întregi au privit de dușman pe medicul, care li-a fost cel mai mare binefăcător și mântuitor al copiilor lor.

Dacă în oare care-va sat este morbu epidemic, autoritatea publică, la sfatul medicului închide școala; firește, că aceasta înzădar se întâmplă, dacă părinții nu-s cu băgare de seamă, ca copiii să nu se poată juca în grupă laclaltă, și prin aceasta nu le împedecă contactul.

Știm, că și cel de vîrstă mai înaintată încă pot pătimi de morburile lipicioase; fie care a auzit de exemplu despre coleră, care înainte de câteva decenii a făcut nișiciri foarte însemnate în patria noastră mamă. În contra culirii legea orđunduește tot acelea măsuri de scăpare, ca și în contra morburilor lipicioase a copiilor. La acestea, așadar e de mare însemnatate ținera orđundiilor medicale, și observarea măsurilor de scăpare date din partea autorității publice. În cazul grasării ori-cărui morbu lipicios, trebuie despărțit morbosul de cel sănătos; obiectele cari vin în atingere cu morbosul — conform orđundiilor medicale — trebuie spălate, părăteii văruiți din nou, podețele frecate cu leșie, pământul din casă trebuie ertat și umplut cu pământ proaspăt, muruit din nou. Dacă morbosul a murit, nu este ertat să-l cerceteze cel sănătos, ci, cât de îndabși, trebuie îngropat sau înmormântat.

(Va urma).

PARTEA ECONOMICA.

Lupta pentru existență!

Adesea ne întâlnim în viață cu oamenii cari, doamne! greu pot ajunge la ceva...! Îndeosebi slujbașul, meseriașul și economul — duc cea mai grea luptă. Cei dintăiu e restrins la micul salariu cu care trebuie să-și plătească chiria, să-și susție familia, une ori foarte abundență în prunci, al doilea cu brațul tot aceluși ce e la funcționar leafa, și în cele mai multe casuri mai greu, mai ales dacă industria li merge prost. Într'această categorie li socotesc și pe comersanți; și în cele din urmă economul tot cu ochii la cer, ca să aibă roada, și recolta preț, ear' dacă a venit o timpitate peste recoltă și n'a fost asigurată, rămâne sărac în acel an și e avisat la împrumut.

În alt an nu-și face datorința să plătească, deși au avut destulă recoltă; plătește la camete și moșiora li rămâne în povorată cu datorii — din care nici 100 boi înjugăți nu li mai pot scoate — și rămâne într'o luptă pe viață și în cele mai multe casuri chiar pe stradă.

Cine iar putea salva?

„Asigurarea pe viață” despre care voi vorbi în numărul viitor, dovedind, că unui om ori-cât de rău i-ar merge, foarte ușor ar putea economisa, cel puțin atăta, ca să-și asigure familia.

Teodor Boca-Someșanul,

*) În scopul acesta sunt deschise cursuri de câte 6 luni, pe lângă clinica din Cluj și Budapesta.

Noutăți

ARAD, 1 Noemvrie n. 1901.

Președintele Dietei.

In ședința de Jout a fost ales președintele al Dietei contele Apponyi Albert cu 242 voturi au mai intrat Komjáthi 36 și Just 4.

In aceeași ședință s'au ales și cialți funcționari.

Avis! Rugăm pe d-nii abonați să grăbească cu reînnoirea abonamentului pe al IV-lea quartal a. c., pentru a nu se impedeza regulata expedare a foil. ear pe cei rămași în restanță cu abonamentul să reguleze solvirea fără întârzieri, altcum suntem nevoiți a le sista expedarea foil.

Adm. „Trib. Pop.“

Delegațiunile, au ținut luni și marți ședință în Budapesta sub președinția P. S. Sale Episcopului Iosif Goldș. P. S. Sa Episcopul Aradului s'a întors deja alături de la Pesta.

Știre personală. După cum cetitorii noștri pot vedea din raportul ce publicăm despre ședința comitetului Asociațiunei, președintele acesteia dl Dr. Al. Mocsonyi, care de mai multă vreme era suferind, acum s'a restabilit. El dornic și noi sănătate, să poată lucra pentru ridicarea instituțiunei în capul căreia l'a chemat încrederea obștească.

O moțiune a antisemitilor din Viena. În ședința de Vineri a „Reichsrathului“ din Viena deputatul Schneider și soții au prezentat o moțiune de urgență, în care guvernul este somat a veni cu un proiect, în care să se enunțe, că 1) Pentru ase pute constitui o nouă comunitate jidovească, să fie necesar un act al corpurilor legislative; 2) ca toți jidovii să depună în fața autorităților civile un jurământ, că vor observa cu sfințenie toate legile și vor adăuga, că la acest jurământ nu au în gând nici un fel de rezervă secretă nici cu privire la rugăciunea „Kamidre“ din ziua de Ion Kipur trecut, nici cu privire la aceeași rugăciune din ziua de Ion Kipur ce vine. Acest jurământ să-l facă jidovii stând cu picioarele pe piele de porc, căci conform superstiției lor, altfel nu se sunt obligați din care cauză legile înțeleptilor noștri străbunilor ordonau această formulă 3) Ca toți jidovii și toate comunitățile jidovești să fie supuse legilor referitoare la reședință și 4) Ca tuturor jidovilor și jidovețelor să le fie interzis a fi învățători sau profesori.

Nu i jidovii Spiritul antisemit în mijlocul poporului maghiar e de o expansiune excesivă. Te mănâncă cum a căzut această țară, sub conducerea reprezentanților poporului „singur alcatuți“, așa de mult în mâinile jidovilor, cănu poate nici un neam pe lume să arste așa mult pe această lepră ca maghiarii noștri.

Cu prilegiul alegerei de deputat din cercul Loterye, se înregistrează un episod pe cât de hazliu tot atât de semnificativ, în această direcție de idei.

Candidatul de deputat Szilb Géza, în urmă ales deputat, a intrat în voturile alegătorilor și a fost ales cu mare entuziasm, după ce s'a expus de a l'a se dovedi în public căiitatea de creștin printr'un „sachter“ jidovesc în fața alegătorilor din mai multe comune — după cum spun zările maghiare.

Poporul l'a scamat pentru-că e creștin, l'a ales cu entuziasm, pentru că nu e jidov.

Și fiindcă alegătorii cercului, maghiarii, și l'au ales pe omul lor, om de o lege cu dușii, zările „patriotice“ spumegă de mândrie, asigurând că va fi atacat acest mandat murdar.

Șovinismul le trebuie mandatar validat și de „sachter“.

Nimen. Dimitrie și Elena Breca din Izvin și Iosif și Saveta Coșariu din Sacoșul turcesc invită la cununia copiilor lor Ioan Coșariu abs. de teologie cu Victoria M. Breca, care se va sërba Duminecă, în 21 Octomvrie st. v. în biserica gr. or. rom. din Izvin la 4 oare d. a.

Sincere felicitări!

Convocare. Conformându-ne dispozițiunilor §. 23 al statutelor, convocăm pe toți membrii despărțământului și pe toți binevoitorii și sprijinitorii învățământului, la prima conferință din anul administrativ curent, care se va ținea în comuna Peștea-română, Vineri, în 26 Octomvrie (8 Noemv.) în ziua Sftului Dimitrie, când se va sërba și iubileul de 50 ani a vrednicului învățător Ioan Arșelean. Arad, la 20 Octomvrie st. n. 1901. Iosif Moldovan, președinte. Stefan Roja, secretar.

Din Turcia. Lui „Novi Dnevni List“ din Beigrad i se scrie din Constantinopol, că 100 softale au fost arestați și mulți alții expulzați, fiind-că au celit „Monitorul Otoman“, ce apare în Paris, foie inspirată de pașa Mohmul Damad. Pe Sultanul l'a indignat mai ales, că „Monitorul Otoman“ a scris despre el, că se poartă barb r cu familia sa: pe Sultanul Murad II ține lachis, fiului său mai mare Selim de cincin ani nu l'a permis să părăsească locuința și pe toți copiii săi li încurjară cu spionii. Lumea nu știe, că Sultanul a condamnat la închisoare ori a dispus să fie aruncați în Bosfor 200,000 de mohamedani, etc. E firesc, ca acest articol agitatoric să fie produs o mare impresie între softalele din Constantinopol. Sultanul, care mereu își teme viața, vrea să înhidă toate școalele, pentru ca astfel să prefatimpine izbucnirea mișcării tinerilor turci printre elevii institutelor de învățământ.

De cincin spre-zece ori botezat. Poliția din Londra a arestat pe un individ, care făcea speculă cu botezul. Respectivul se numește Guhimana Moritz, născut în Polonia, crescut în religia mosaică, ear la etatea de 18 ani trecut la creștinism. De atunci cel puțin de 15 ori și-a schimbat religia, firește totdeauna primind sume mai mici sau mai mari dela persoane, care își fă o plăcere în proselitism.

„Potpourri“. Sub acest titlu harnicul învățător din Oravița, dl George Jianu a scos un volum în care tratează diferite chestiuni, astfel: Practica cetitului, Ortografia noastră, Despre numeri, Bufari și frățuși, Sarutatul și Chestii culturale. Toate sunt scrise nu numai într'un stil plăcut, dar și cu osebită competență. Îndeosebi polemicile asupra ortografiei și despre Bufari (în care dovedește ceea-ce multă lume știe azi: că în Enciclopedie s'au strecurat articole de duca) denotă un perfect spirit de a cuprinde lucrurile, judecând dreaptă și clară. Cartea, editura autorului, merită să fie cetită de toți căpi poartă interes literaturii românești; mai ales învățătorii să grăbească a-și procura aceste meditațiuni placute ale valorosului lor coleg. Un volum costă 1 coroană.

Recomandând această operă, transmitem autorului sincere felicitări. Scoțând și în viitor în volum chestii de asemenea natură, intervine în mișcarea noastră literară în chip ce-l va atrage laude bine meritate.

O piesă teatrală oprită. În timpul din urmă a apărut o piesă în limba rusească scrisă de V. Kiriloff și S. K. Litwin, un dramatic și un novelist. Piesa s'a tradus în nemțește sub titlul „Söhne Israels“ (Fii lui Israel). Subiectul este

luat din viața jidovilor dela granița germano-rusească, care se ocupă en gros cu contrabandă. Unul dintre contrabandiștii jidovi, urmărit de organele autorității, împușcă pe un gendarm și fuge. Aici urmează apoi marele consiliu jidovesc, care chibzuește, cum să scape pe asasin. Din discuțiunile lor iese la iveală întreaga lor morală exclusivistă și mijloacele perverse, cu care ei caută să ajungă la scop. În aceste mijloace este și trimiterea unei frumoase fete, Sara, în misiune diplomatică la judecătorul de instrucție.

Drama aceasta, tradusă în nemțește, era să se reprezente a lele trecute în noul teatru din Viena. Când colo ce să țvezi? Piesa a fost interzisă.

Un recensent al ziarului „Deutsche Zeitung“ relevază tocmai, că piesa nu este destul de antisemită, căci scoate la iveală unele trăsături frumoase la jidovi pe care ei nu le posed. Pentru ce a fost asadar interzisă? Pentru răspunsul, pe care l'a dat judecătorul de instrucție Sarei, când aceasta venise la el în „misiune diplomatică“:

Sara: Dar pentru ce atâtă ură în potriva tuturor, a tuturor... De câte-ori se întâmplă un asemenea cas, toți Ovreii sunt trași la răspundere... Ce nedreptate! Și pentru ce? Dacă creștinul comite o crimă, oare urește cineva și pe fratele său, tatăl său, urmașii săi? Cine dintre voi poartă răspunderea pentru păcatele altora? Ear pe noi Ovreii, ne aruncă pe toți într'o gămadă. Ajunga o bănuială față cu un singuratic, și îndată ne injură și ne blastemă pe toți.

Judecătorul de instrucție: Cine altul este de vină, de cât îșiși Ovreii? De ce își iau în apărare pe coreligionarii lor chiar și atunci, când aceia au făcut un rău? — Această dramă, neputând fi reprezentată, — directorul de teatru Adam Müller Guttenbrunn a publicat-o ca volum la Friedrich Schalk în Viena.

Curierul literar. Anul I. Nr. 2 are următorul cuprins: Reluviere, St. O. Iosif. — Marchizul, I. A. Bassarabesen. — Cosașul (poesie) Maria Cioban. — Despre Anticrist II. H. Chendi. — Bolnavul (poesie) Ioan Barsean. — O scrisoare alui A. Cegălniceanu, către Mihail Cegălniceanu (inedita) P. V. H. — Logodnica moartă (După o baladă cehă) Dl. Angh I. — Scrisoare din Paris, Toma Dragu — În toamna (poesie) Andrei Naum. — Dimitrie Cichindeal (portret). — Un vis (poesie), Dimitrie Nanu. — Căderea Rinalui (Din „Călătoriile“ lui Dinicu Golescu, 1825). — Quies, Stans. — Înmemntarea poesiei, Gr. M. Alexandrescu (1874). — Caricaturi, de N. S. Petrescu. — „Literatura“... și Pensioanele particulare, P. V. Haneș. — Din poemele Byaderelor (cântec de pe coasta sudică a Ceylonului) Tr. de C. N. Bour. — Dări de seamă: Ion Gorun: Căteva versuri; Dr. Elie Cristea: Proverbe; St. Tașescu: Din trecut, de Ch. — Versuri din popor, Șt. St. Tașescu. — Portret neisprăvit (schită) I. Adam. — Seara (poesie) V. Poșeanu. — Glume țărănești: Sapus, I. Adam. — Din C. Balăcescu. — Ecouri. — Cungeșii. — Posta Redacției.

Atragem atențiunea cetitorilor noștri asupra acestei valoroase reviste, îndeosebi punem în vederea dlor învățătorii că pentru dinșii abonamentul costă numai 8 coroane pe an. Redacția e în București, Strada Spătarului Nr. 28.

La masa permanentă. În Budapesta, la una din mesele permanente, aproape în fiecare seară se face haz pe sacot-ala unuia ori altuia dintre prietini. Floridor, eroul admirat al atâtor roluri de amor, favoritul damelor, în timpul din urmă este din cale afară indispus. „Floridor este înamorat“, șoptesc fiecele bancherilor. Directorul nu mai dă avans, observă un prieten dela masă, ear altul îi oferă portmoneul, din care artistul se și întinde să ia: când are însă portmoneul în mână, observă că e gol, pușcă! Și glumele astea se continuă zi de zi. Pe fața indispusă alui Floridor gândurile întunecate au săpat brazdă adâncă.

Nimeni nu știe de ce Floridor este atât de indispus. Nici cel mai bun prieten. Vsilul se ridică însă curind de pe marele secret. Unul dintre amicii săi a văzut adecă într'o dimineață că ieșea, cu nutră serioasă, dela un comptoir de bancher. Aha, va să zică joacă la bursă? Ori poate că a cumpărat los de loterie?... Din ziua asta nu mai avea liniște și la glumele amicilor numai atâtă răspundea: „M'a părăsit norocul!“ Într'una era rău dispus, pentru-că al câștigat la Tö.ök losul cel mare... Și într'adevăr, în sală apăreau doi oameni de al lui Tö.ök A. și Onie (Budapesta, V. Váci körut 4), pe cari artistul îi invitase, din grațitudine, la banchet. Și d'aci încolo nu numai artistul, dar și norocoasa casă de bancă fu sërbitorită în cuvinte călduroase de societatea veselă.

Bibliografie. În editura Tipografiei și Librăriei Diecesane din Caransebeș a apărut: Catechismul IV Carte de Religione pentru școalele populare, — Aprobate de Ven. Consistoriul gr. or. române din Arad, Caransebeș și Oradea-Mare — de Dr. Petru Barbu. Ediția III. — Conține: Credința, Iubirea și Speranța creștină. Adaus: A. Elemente de liturgică, B) Extras de Statutul Organic de „Parohie“, C) Rugăciuni la s. Mărturisire și Cuminectură. — Prețul 40 fl.

Radu Ursu, recomandă publicului român din loc și provincie atelierul de tuns, ras și fresat; și ori-ce alte servicii sanitare permise de lege aparținătoare la acest ram de industrie. Îndeosebi recomandă onoratei preoțimi cunoștințele sale speciale întru dresura rituală a părului, mustețelor și a bărbii se află în stada Deák-Ferenz (Hotel Vass); serviciu prompt cu comoditate și gust. Afară de aceasta recomandă magazinul său de pudră, săpun și diferite soiuri de parfumării.

10 Acții
de ale institutului de credit
„Mureșanul“
se pot cumpăra dela „vechia Asociațiune funebrală rom. din Timișoara-Elisabetin.“

Posta Redacției.
Candiu Suciu. Str. Stirbei Vodă 72.
Antoniu Demian. Vă mulțumim. Trimite ne adresa D-tale, pentru a pute fi satisfăcut.
G. J. Mulțumim, li dăm rëndul în ordinea sosirei. Va veni în numărul viitor.
P. R. Boița. Acel loc s'a împlinit cu un tiner din părțile Aradului.
Ab. 476 în Zrnezit. S'a publicat deja raport despre alegerile de acolo. Acum e prea târziu să mai revenim. Celor cari s'au făcut de ocară, da desigur, numai înfruntări li-se pot adresa.
Dol. Cele făptuite de dl Jov. Mureșanu cu ocazia cununiei de care ne scrii, în primul rënd autoritățile competente trebuie să le cerceteze și să le judece. Faceți acolo arătate.
Sylvan. Să nu mai zgândărim lucrurile, ci da, puneți-vă frățeste toți pe lucru, și arătați la alegerile comitatense că în cercul losășelului este o puternică grupare de buni naționaliști. Incepând disenția acum din nou, numai s'ar strica adevarate cauze naționale.
Raportor, Gurahonț. Să lăsăm acum pușcăturile și frățeste pe lucru, cu toții!

Editor Aurel Popovici Barcianu.
Red. respons. Ioan Russu Șirlianu.

VERZEICHNISS
aller 50.000 Gewinne
Der grösste Gewinn im glücklichsten Falle
1.000.000 Kronen.
Speziell sind die Gewinne wie folgt eingeteilt.

In Baar zahlbar.		Kronen
1	Prämie mit	600000
1	Gew. 1	400000
1	"	200000
2	"	100000
1	"	90000
1	"	80000
1	"	70000
2	"	60000
1	"	40000
3	"	30000
1	"	25000
7	"	20000
3	"	15000
31	"	10000
67	"	5000
3	"	3000
432	"	2000
763	"	1000
1238	"	500
90	"	300
31760	"	200
3900	"	170
4900	"	130
50	"	100
3900	"	80
3900	"	40
50,000	Gew. u. Pr. im Betrag	13.160,000

Noroc escelent la Török.

Foarte mulți prin noi s'au făcut fericiți.

Onorații cumpărători au câștigat la noi peste cinci și jumătate mil. coroane.

(ca mai cu noroc loterie în toată lumea e loteria noastră de clase reg. ung. privilegiată, care în curând se începe din nou. Din

100.000 losuri 50.000 cu CĂȘTIGURI ÎN BANI se vor țega la sorți, va să zice, oapă cor. spectul alăturat al listei de ungero la sorți câștigă jumătate din totalitatea losurilor.

În timp de 5 luni se va sorta considerabilă sumă de Tre sprzece milioane 160 000 coroane întreaga întreprindere stă sub inspeția statului.

o optime (1/8) fl - 75, sau 150 coroane.
un pătrar (1/4) , 150, , 3 -
jumătate (1/2) , 3 - , 6 -
un întreg (1/1) , 6 - , 12 -

Losurile le trimitem cu rambursă sau în schimbul trimerilor banilor. Planul oficios se trimite gratis. Vă rugăm a trimite comande imediat, dar cel mai târziu până la

5 Noembrie a. c. cu toată încrederea la noi

A. Török și soțul

casă de bancă
în **Budapesta,**

Cea mai mare prăvălie de losuri în detal în patria noastră.

Secțiunile loteriei de clase a prăvăliei noastre principale:

1. Váci-körút 4.
2. Múzeum-körút 11.
3. Erzsébet-körút 54.

Scrisoarea pentru comande se taie. Banca **Török A. és Társa Budapest.**

Vă rog a-mi trimite ..... losuri originale de 1-a clase de-ale loteriei de clasă împreună cu planul oficios.

Suma de ..... coroane {Vă rog a o rambursa } ce nu convine
{o trimit cu mandat postal }
{o alătur în note de bancă (în timbre) } se șterge.

Adresa corectă: .....

Avis!

Avem onoare a aduce la cunoștința Onoratului public român din Arad și provincă, că ne-am deschis

ATELIER DE CROITORIE

în Arad, strada bisericii (Templom utoza). pregătim tot felul de haine bărbătești și de copii. Croiul după ultima modă. Comandele se efectuează grăbnic și cu cea mai mare promptitudine.

Pe seama mult Onorațiilor preoți pregătim reverenți conform prescripțiilor.

Rugându-ne de sprijinul Onoratului public român.

Semnăm cu stimă:

Iosif Vuc și Francisc Dengelegy.

croitorie de haine bărbătești

în Arad, vis-a-vis de postă.

642 3-10

Cel mai bun croiul!

Insoțirea călțunurilor din Arad,

Strada-Bisericeii, Palatul Minorității.

Singură în felul țin în deposit numai fabricații proprii sau vâștește la comanda

ghete pentru dame și bărbați,

cum și pap ei pentru băieți și fete, apoi ghetă, comande și alte soiuri de încălțăminte

Toate acestea nu sunt lucruri de fabrică, dar sunt mai ieftine și mai bune.

Comande din afară se execută prompt și cu prețuri moderate.

Trimitem și la casă ghetă de probă în ori-ce timp dorit.

Aparat elastic pentru calcăie, invenția lui Löderer, căpitan de honoari reg. ung., aplicabil atât la ghetă de dame, cât și la ghetă pentru bărbați, se poate avea numai de la noi.

Mare magazin de creme și lakk-uri în diferite culori

Prețuri ieftine de necrezut!

Cruce dublă electro-magnetică vindecă și inviorază sub garanție.

Aparatul acesta, vindecă și folosește contra durerilor de cap, urechi și dinți, migrene, neuralgie, împiedicarea circulației sângelui, anemie, amețeli și turturi de ureche, bătăie de inimă, sgârșituri de inimă, asma, auzul greu, sgârșituri de stomac, lipsa poftelor de mâncare, răcoala la mână și picioare, reuma podagrică, ischiază, udulul în pat, tifluzia, în somnia epilepsia circulația nereglată.

lăsa a singur și nimeni altor boli ca în tractarea normală a membrului se vindecă prin electro-magnetism. Invenția acestui aparat este ca vindecă nu numai din timp în timp ci introduce constant în corpul omeneic binefăcătorul curent, când pe deoparte vindecă cu succes boalele aflătoare, care pe de alta parte e cel mai bun remediu contra îmbolnăvirilor.

Deosebită atențiune e a se da împrejurărilor că acest aparat vindecă boale vechi de 15 ani.

În cancelaria mea se află atestate încasate în toate părțile lumii cari prețuiesc cu mulțumire invențiunea mea și ori-cine poate examina aceste atestate. Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca își se retrimite banii.

Unde ori-ce încercare s'a constatat z dărnice, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T public asupra faptului că aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta” de carese „Căsuța-Volta” a fost în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost oficios oprit fiind nefolositor, pe când aparatul meu e în genere cunoscut apreciat și cercetat.

Deja ieftinătatea crucei m. l. electro-magnetice o recomandă îndeosebi.

624 22-50

Prețul aparatului mare e fl. 3, sau Cor. 6 — folosibil la morburii cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e fl. 2, sau Cor. 4. — folosibil la copii și femei de constituție foarte slabă.

Expediție din centru și locul de vânzare pentru țeară și străinătate e:

Albert Müller, Budapesta, V., str. Vadász 42. K
Colțul str. Kálmán.